

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/17/2014
Identifikačné číslo spisu:	4109212124
Dátum vydania rozhodnutia:	19.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:4109212124.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne Y. M., bývajúcej v D., zastúpenej JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, advokátom so sídlom v Bratislave, Kutlíkova č. 17, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Župné námestie č. 13, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12 C 106/2009, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. septembra 2013 sp. zn. 6 Co 168/2012 a Okresného súdu Nitra z 27. júna 2012 č.k. 12 C 106/2009-386, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalobkyni nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Nitra rozsudkom z 27. júna 2012 č.k. 12 C 106/2009-386 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni náhradu škody, ktorá jej bola spôsobená tým, že zaplatila trovy svojej obhajoby (vo výške 3 302,79 €) a došlo u nej k strate na zárobku (vo výške 1 363,61 €); zároveň žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 33 120 €. Žalobu vo zvyšnej časti zamietol ako neopodstatnenú. Vychádzal z toho, že žalobkyni bola nezákonným uznesením o vznesení obvinenia (1. júla 2003) a o vzatí do väzby (5. júla 2003) spôsobená škoda, za ktorú v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) zodpovedá štát. Trestné stíhanie bolo totiž voči nej zastavené 18. januára 2008 s tým, že skutok nespáchala. Oba žalobou uplatnené nároky na náhradu škody považoval za plne opodstatnené. K nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uviedol, že zákon č. 58/1969 Zb. takýto nárok neupravuje, s prihliadnutím na Ústavu Slovenskej republiky a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) možno však žalobe aj v tejto časti vyhovieť. Zamietnutie žaloby v časti o vyplatenie výsluhového dôchodku odôvodnil jednak nesplnením podmienok pre jeho priznanie a vyplácanie a tiež nedostatkom pasívnej legitimácie žalovanej.

Proti uvedenému rozsudku podali odvolanie žalobkyňa aj žalovaná.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 25. septembra 2013 sp. zn. 6 Co 168/2012 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 33 120 € potvrdil ako vecne správny, v napadnutej vyhovujúcej časti týkajúcej sa trov obhajoby zrušil a v tejto časti vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Konanie o odvolaní žalobkyne (po jeho vzatí späť) zastavil. Na odôvodnenie rozhodnutia v časti o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy uviedol, že zákon č. 58/1969 Zb. neumožňuje priznať náhradu nemajetkovej ujmy pri zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe, možnosť priznať túto náhradu však vyplýva z čl. 5 Dohovoru. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k tomuto článku Dohovoru totiž pod škodu rozumie tak škodu materiálnu, ako aj nemateriálnu. Odvolací súd k tomu dodal, že výška náhrady nemajetkovej ujmy priznanej súdom prvého stupňa je primeraná ujme utrpenej žalobkyňou na jej osobnostných právach.

Na podnet žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti výrokom rozsudkov prvostupňového a odvolacieho súdu priznávajúcim žalobkyňi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Napadnutými výrokmi bol podľa jeho názoru porušený zákon, preto ich navrhol zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Súdny vec nesprávne právne posúdili v dôsledku nesprávnej interpretácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Nesprávne právne posúdili predovšetkým otázku, či väzba žalobkyne bola v súlade s týmto článkom Dohovoru a ich záver. Predčasný je záver súdov, že väzba bola v rozpore s ním iba preto, že trestné stíhanie voči žalobkyňi bolo zastavené. Neexistuje žiadne rozhodnutie ESLP a ani žiadny doktrínálny medzinárodne renomovaný výklad, v zmysle ktorého by väzba stála dodatočne nesúladnou s čl. 5 Dohovoru iba z dôvodu oslobodenia obžalovaného spod obžaloby (resp. zastavenia trestného stíhania). Navyše, v odvolacom konaní došlo k tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci - odvolací súd totiž (z dôvodov podrobne vysvetlených v mimoriadnom dovolaní) založil svoje rozhodnutie na zásadnom odchýlení sa od skutkového a právneho stavu, na ktorom založil svoje rozhodnutie súd prvého stupňa. Generálny prokurátor namietal aj výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá vysoko prekračuje náhrady priznávané ESLP v obdobných prípadoch. Súdny vychádzali z čl. 5 ods. 5 Dohovoru a tiež § 17 ods. 2 zákona 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, neprihliadali ale na limity vyplývajúce z iných predpisov (napríklad zo zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia alebo zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi).

Žalobkyňa vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhla tento opravný prostriedok generálneho prokurátora zamietnuť. Postoj štátu v podobe podaného podnetu na mimoriadne dovolanie označila za vysoko amorálny. Poukázala na to, že ako bezúhonná osoba prežila prvotný šok zo zatknutia, pričom v čase vzatia do väzby mala rizikovú graviditu. Vo vyjadrení naznačila možnosť, že nenáležité zaobchádzanie s ňou malo dôsledky aj na zhoršený zdravotný stav jej novonarodeného dieťaťa. Z dôvodov podrobne vysvetlených vo vyjadrení nesúhlasila ani s názorom generálneho prokurátora o nesprávnom určení výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za

podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na spoločnom rokovaní občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 20. októbra 2015, bolo prijaté spoločné zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v § 243e až § 243j O.s.p.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal na podklade spisu, či žalovaná napadla rozsudok odvolacieho súdu dovolaním. Po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodala, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie žalovaná. Najvyšší súd nepriznal žalobkyni náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní, lebo nepodala návrh na jej priznanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.